

Doporučení týkající se použití vhodných lůžkovin a podložek pro imobilní pacienty

Účel: Snížit riziko vzniku proleženin a poškození kůže u imobilních pacientů optimalizací mikroklimatických podmínek na pomezí kůže–podložka (mikroklima, rozložení tlaku, management vlhkosti) v souladu s mezinárodními doporučeními.

Shrnutí doporučení:

- **Rutinně nepoužívejte PVC (vinylové), neprodyšné nepromokavé podložky (gumovky)** přímo pod imobilním pacientem.
- Upřednostňujte **prodýšné podložky / savé podložky** (ideálně propustné pro páru nebo vzduch) v případě potřeby ochrany proti vlhkosti nebo inkontinenci a zajistěte vhodnou péči o kůži (pokožku zvláčňujte).
- **Minimalizujte počet vrstev lůžkovin / podložek** pod pacientem; vyhněte se složeným, objemným nebo neprodyšným vrstvám.
- Pokud je zajištění nepromokavosti nezbytné (závažná forma inkontinence, kontrola infekce při průjmu), používejte **prodýšné nepromokavé řešení** kompatibilní s podpůrným povrchem (matrací, antidekubitní podložkou) a pravidelně je kontrolujte a vyměňujte, aby se předešlo hromadění vlhkosti nebo záhybům (shrnutí).

Odůvodnění a dostupné důkazy – **PVC zhoršuje mikroklima**

1. Mikroklima je zásadní

- Mezinárodní doporučení (EPUAP/NPIAP/PPPIA, 2019, 2025) zdůrazňuje, že *mikroklima* (teplota a vlhkost na pomezí kůže–podložka) významně ovlivňuje odolnost tkáně a riziko proleženin. Povrch, který se dotýká kůže, může mikroklima měnit.
- Neprodyšné PVC/vinylové vrstvy zadržují teplo a vlhkost, vytvářejí teplé a vlhké prostředí, které snižuje odolnost kůže a zvyšuje riziko macerace, tření a smykových sil.

2. Vrstvy lůžkovin mohou snížit účinnost podpůrného povrchu (matrace, antidekubitní podložky)

- Doporučení uvádí, že lůžkoviny, podložky a podložky pod pacientem mohou narušovat funkci speciálních podpůrných povrchů (např. matrací nebo překrytí určených k redistribuci tlaku a regulaci mikroklimatu).
- Přebytečné nebo složené vrstvy lůžkovin mohou vytvořit lokální body tlaku a snížit preventivní účinek matrace. (EPUAP/NPIAP/PPPIA, 2019, 2025)

3. Management vlhkosti je klíčovou součástí prevence

- Studie zaměřené na implementaci doporučení ukazují, že správná péče a management vlhkosti (s ohledem na inkontinenci, suchou kůži) a použití vhodných ideálně jednorázových podložek jsou nejčastěji realizovaná a opodstatněná opatření prevence proleženin. (Edsberg, L. et al, Implementation of Pressure Injury Prevention Strategies in Acute Care. 2022; Journal of Wound, Ostomy and Continence Nursing)
- Použití neprodyšných PVC podložek však management vlhkosti narušuje, protože zadržují vlhkost a zvyšují riziko macerace kůže a rovněž zvyšují lokální teplotu kůže.

4. Použití speciálních podpůrných povrchů (matrací) vyžaduje minimální zásahy a doplnění lůžkovinami

- Doporučení doporučuje správný výběr a používání podpůrných povrchů/matrací a antidekubitních podložek. Reaktivní nebo aktivní povrchy, pěnové matrace nebo matrace s alternujícím tlakem jsou u pacientů s rizikem vzniku dekubitů preferovány.
- Aby byla zachována účinnost speciálních antidekubitních pomůcek (matrací, podložek a povrchů), měly by být lůžkoviny pod pacientem minimalizovány co do počtu vrstev; objemné, složené nebo neprodyšné podložky (např. PVC podložky) **by měly být používány pouze krátkodobě a výjimečně například při nějakém výkonu s rizikem úniku moči, stolice či jiného biologického materiálu.** (Edsberg, L. et al, Implementation of Pressure Injury Prevention Strategies in Acute Care. 2022; Journal of Wound, Ostomy and Continence Nursing; EPUAP/NPIAP/PPPIA, 2019, 2025)

Implementační doporučení pro management poskytovatelů zdravotních a zdravotně-sociálních služeb

- **Vzdělávání:** Ujistěte se, že všichni pečovatelé, praktické a všeobecné sestry a pracovníci nákupu chápou, že neprodyšné PVC podložky (gumovky) nejsou preventivním opatřením – **mohou být škodlivé.**
- **Politika nákupu:** Při objednávání podložek a ochranných lůžkovin pro dlouhodobou péči upřednostňujte **prodyšné / savé / propustné pro páru** podložky.
- **Použití s podpůrnými povrchy – matracemi a antidekubitními pomůckami:** U tlakově redistribučních matrací zajistěte, aby podložky byly tenké, hladké a prodyšné, správně umístěné bez záhybů či vrstvení (ideálně jen jedna vrstva).
- **Kontrola a audit:** Zahrňte tuto politiku do pravidelných auditů péče o kůži a prevenci proleženin. Sledujte výskyt poškození kůže, problémy spojené s vlhkostí a pohodlí pacientů.

Doporučení pro lokální směrnice a standardizované postupy

Ve všech dlouhodobých a lůžkových zařízeních se vyhněte rutinnímu používání PVC (vinylových, neprodyšných) prostěradel nebo nepromokavých podložek přímo pod pacientem.

Používejte prodyšné, savé podložky v případě potřeby ochrany proti vlhkosti; omezte počet vrstev lůžkovin; zajistěte hladký kontakt podložky s tělem a kompatibilitu s podpůrnými povrchy.

©ČSLR 2025

Péče o imobilní pacienty – podložky a lůžkoviny STRUČNÉ DOPORUČENÍ

Hlavní doporučení:

- **Nevkládejte rutinně PVC (vinylové, neprodyšné) podložky (gumovky) pod pacienty.**
- **Používejte prodyšné a savé podložky**, pokud je potřeba ochrany proti vlhkosti nebo inkontinenci.
- **Omezte počet vrstev lůžkovin** a vyhněte se záhybům a objemným složeným podložkám.
- Pokud je **nezbytné zajištění nepromokavosti**, zvolte prodyšnou variantu kompatibilní s matrací a pravidelně kontrolujte kůži i prosáknutí podložky a prostěradla.

Proč:

- PVC zvyšuje **teplo a vlhkost** u kůže → zvyšuje riziko macerace a poškození kůže.
- Nadměrné vrstvy nebo složené podložky mohou **znefunkčnit antidekubitní matrace (tlakově redistribuční matrace)** a způsobit další tlakové body.
- Prodyšné podložky pomáhají **udržet mikroklima kůže** a chránit ji před vlhkostí.

Rychlé tipy:

- Podložky vždy vkládejte **v jedné vrstvě a uhladte je pod pacientem**, bez záhybů.
- Používejte pouze **nutné vrstvy lůžkovin**.
- Při těžké inkontinenci nebo infekčním průjmu je vhodné využít **prodyšnou nepromokavou podložku**, pravidelně kontrolovaná vlhkost a prosáknutí.

Zdroje:

- EPUAP/NPIAP/PPPIA Mezinárodní doporučení pro prevenci a léčbu proleženin, 2019, 2025.
- KDP – Prevence a léčba dekubitů. Adoptovaný doporučený postup European Pressure Ulcer Advisory Panel, National Pressure Injury Advisory Panel and Pan Pacific Pressure Injury Alliance. Prevention and Treatment of Pressure Ulcers/Injuries: Clinical Practice Guideline. The International Guideline. Emily Haesler (Ed.). EPUAP/NPIAP/PPPIA: 2019.

Zpracovali: členové výboru ČSLR – hlavní autor: Andrea Pokorná (3. 12. 2025)

©ČSLR 2025